

SLIBOVÉ KMOTROVSTVÍ

Absolventská práce – Lesní škola Protos 2023

Michaela Sobotková – Lentilka

Obsah

Úvod	3
Skautská výchovná metoda	4
Skautský slib	5
Práce se slibem po slibu	5
Slibové kmotrovství	6
Výběr kmotra a jeho vliv.....	6
Vznik slibového kmotrovství.....	7
Slibový kmotr.....	7
Vlastnosti a dovednosti slibového kmotra	8
Okruhy k řešení.....	8
Co by slibové kmotrovství řešit nemělo	9
Slibový kmotřenec	9
Jak představit oddíl.....	9
Oddílová práce se slibovým kmotrovstvím.....	9
Příprava ke slibu.....	10
Cesta skautského slibu.....	10
Pojmy, které se ke slibu vážou	11
Rituály a metodika	17
Chvilky ticha.....	17
Rituál cesty ohňů	18
Obnova slibu	20
Závěr	22
Zdroje.....	23

Úvod

Skautský slib je jeden z pevných základů skautského hnutí, který spojuje skauty a skautky po celém světě v jejich oddanosti vůči vyšším hodnotám. Tento slib, který je složený s nadšením a vážností, představuje to, že skauti budou tyto hodnoty následovat po zbytek svého života. Avšak, s přibývajícím věkem a hlavně zkušenostmi, může význam a smysl skautského slibu postupně ztrácet svůj původní význam a sílu. Jak tedy podpořit to, aby skautský slib zůstal v našich srdcích živý a byl stále inspirací k životu, kterým směřujeme k naplňování nejvyšší Pravdy a Lásky?

Tato absolventská práce se snaží zkoumat, jak vytvoření duchovního vztahu, tzv. slibového kmotrovství, může přispět k upevnění významu skautského slibu pro skautky a skauty i po jejich slibování. Práce se zabývá tím, jak můžeme pracovat s mladšími skauty a pomoci jim lépe porozumět slibu a jeho významu v našich životech, jak by mohlo slibové kmotrovství fungovat, a přiblíží konkrétní rituály a aktivity, které budou tento vztah mezi slibovým kmotrem a jeho svěřencem vzájemně posilovat. Práce popisuje, jak tento vztah může růst a vyvíjet se společně s věkem skauta či skautky.

Tato práce by mohla sloužit i jako praktický průvodce a manuál pro skautské oddíly, které se snaží udržet a posílit vztah ke skautskému slibu a udržet hodnotu pro jejich členy i po složení slibu.

Skautská výchovná metoda

Skautská výchovná metoda je základem, který ukazuje a charakterizuje, co dělá ze skupiny dětí a dospělý skutečně skautský oddíl pomocí skautské výchovy. Vychází ze zásad, které byly stanoveny zakladatelem skautského hnutí a které byly ověřeny dlouholetou praxí. Při zavedení konceptu kmotrovství do praxe je potřeba skautské výchovné metodě rozumět, protože v každodenní skautské činnosti je třeba pracovat se všemi prvky, které jsou navzájem provázány. SVM je založena na osmi prvcích, kterými jsou:

- Skautský slib a zákon
- Učení se zkušeností
- Družina
- Symbolický rámec
- Příroda
- Program osobního růstu
- Dospělí průvodci
- Zapojení do společnosti

Slibové kmotrovství se tedy nezakládá pouze na skautském slibu, ale také stojí na duchovním vztahu s dospělým průvodcem, učení se zkušeností a programu osobního růstu. Důležité je zmínit to, že skautská výchovná metoda je funkční, pokud jsou všechny zmíněné prvky vzájemně propojeny a v harmonii.

Při vedení slibového kmotrovství zaujímá kmotr podobnou pozici jako mentor, s tím rozdílem, že slibové kmotrovství je zaměřeno výhradně na hodnoty spojené se slibem. Ve skautské výchově je mentorský princip všudypřítomný a stojí na něm družinový systém i vedení oddílů. Lze si také všimnout, že role průvodce nebo mentora (v tomto případě slibového kmotra) se mění u jednotlivých věkových kategorií. U světlušek a vlčat průvodce pracuje především s jejich potřebou nápodoby a vnímáním vedoucích jako vzoru. U věkové kategorie skautek a skautů je průvodce spíše respektující a laskavou autoritou, která jim již nechává více prostoru, ale zároveň je inspiruje. U věkové kategorie Roverů a Rangers průvodce přechází do partnerského přístupu, který je založen hlavně na vzájemném respektu a úctě. Případná role slibového kmotra vzniká až ve skautském věku, před skautským slibem – vztah je ale nastaven jako „symbióza“. Oba skauti se navzájem obohacují o své zkušenosti a sdílí své zážitky a postřehy spojené se slibem a tím, jak dané hodnoty vnímají ve svém životě.

Skautský slib

Slib je obvykle definován jako verbální závazek, kdy jedna osoba zaručuje druhé, nebo skupině osob, že v budoucnu provede určitou činnost (nebo že ji naopak neudělá). Existují různé formy slibu, včetně slavnostních a závazných forem – přísah. Přísaha (odvozená od slova „přísahat“), zahrnuje často potvrzení spojené se vztyčením ruky na něco posvátného nebo symbolického. Slib a přísaha sdílejí mnoho společných prvků, ale v mnohém by se skautský slib dal považovat za slavnostní přísahu. Ve skautských slibových rituálech může být potvrzením svých slov například položení ruky na českou vlajku, Bibli či oddílovou kroniku.

Skautský slib je srovnáván s vážností manželského slibu nebo slibu svátostného – to je závazek, který trvá celý život. Slib se nám projevuje i v jiných aspektech života, jako je přísaha věrnosti, poslušnosti a má jedinečnou váhu. Znamená pro skauty závazek, který nelze brát na lehkou váhu. I přesto, že se v současné době často zdůrazňuje „sliby – chyby“, tj. nedodržování dohodnutého, v případě skautského slibu by měla platit naprosto opačná zásada. Skutečný skaut by neměl slibovat nemožné anebo něco, v čem si není jistý, že může/chce plnit.

Práce se slibem po slibu

V současné době toto téma nemá příliš mnoho pozornosti, ačkoliv je pro nás naprosto klíčové. Práce se slibem po slibu má dokonce větší význam než samotné složení slibu. Obřadní rituál u slibového ohně představuje pouze první krok na cestě k naplnění skautských hodnot a principů. Nicméně je známo, že mnohdy v oddílech není dostatečně zdůrazňovaná kontinuální péče o významy a závazky, které s sebou slib přináší. Zatímco moment složení slibu je slavnostní a významný, tak pouze práce na jeho upevnění v našich životech nám může přinést „ovoce“.

Práce se slibem po slibu je klíčová, ale musí stát na pevných základech. V dnešní době je velmi častá snaha o rychlé výsledky a okamžité uspokojení, což může způsobit, že se pozornost soustředí na akt složení slibu, aniž by byla dostatečně vztažena k jeho následnému významu a praktickému využití. A právě zde vidím potenciál pro posun v práci s mladšími (a postupně staršími) skauty. Důraz se v této práci klade na práci se slibovým kmotrem, který zde hraje klíčovou roli v pravidelnosti, upevnění a posouvání smýšlení o skautských slibových hodnotách. Slouží jako kontinuální průvodce a inspirace pro skauty při jejich každodenním životě. Podněcuje, aby se skauti a skautky ke slibu vraceli, vytváří prostor k zamyšlení a přichází s náměty na duchovní aktivity.

Slibové kmotrovství

Slibové kmotrovství je hluboký duchovní vztah, který vychází ze skautského slibu a taky závazku, že oba lidé tímto vztahem spjatí budou slibové hodnoty ve svých životech hledat. Je to spojení mezi zkušenějším starším skautem, který již složil svůj skautský slib, slibovým kmotrem, a mladším skautem, který se chystá svůj slib složit. Je to duchovní spojení, při kterém slibový kmotr slibuje pomáhat, vést a podporovat svého kmotřence na jeho skautské cestě. Jejich spojení není omezeno pouze na slibový rituál, ale zahrnuje dohodu o vzájemné podpoře a vedení k tomu, jak žít podle skautských zásad. Jedná se o kontinuální vztah, kde kmotr napomáhá svému kmotřenci porozumět hlouběji skautským hodnotám a principům a vede ho k jejich praktickému uplatnění v každodenním životě.

Tento vztah by měl být založen na pravidelných setkáních, podpoře v rámci skautských aktivit, sdílení zkušeností a učení se od sebe navzájem. Toto spojení není o jednosměrném učení, ale o vzájemném obohacení, kde obě strany získávají cenné zkušenosti a hledají nové přístupy k rozmanitým pohledům na skautský slib a zákon. Má potenciál trvat a posilovat skautské hodnoty a principy napříč generacemi.

Výběr kmotra a jeho vliv

V dnešní době je zjevné, že skauti často skládají svůj skautský slib v raném stádiu svého skautského putování. Tato změna je důsledkem různých faktorů, včetně moderního pojetí skautingu a přístupu oddílů k procesu slibování. Některé skautské oddíly umožňují skautům skládat slib po splnění určitých podmínek, jako je například dosažení Nováčka, nebo po chvílce samostatného rozjímání a následného rozhovoru. Tato skutečnost vede k situaci, kdy skauti stojí před důležitým životním rozhodnutím již v raném věku a po pár letech zjišťují, že tomu, co slibovali, v té době vlastně vůbec nerozuměli.

Na druhé straně ale stojí výběr slibového kmotra, který vyžaduje důkladné promyšlení a rozhodování, které obvykle trvá mnohem déle. Slibový kmotr tedy nebude jen formální krok, který hraje roli pouze při slibovém rituálu, ale důležitou postavou, která je klíčová v životě daného skauta. Skaut či skautka by měli mít možnost zvážit, zda si s vybraným slibovým kmotrem budou skutečně sedět a budou si inspirací po zbytek jejich života, ať už bude jakýkoliv.

Tato idea může otevřít diskuzi o vhodné věkové hranici pro skládání slibu. Prodloužení tohoto procesu by mohlo posílit závaznost slibu a přispět k lepšímu porozumění a zralosti skautů ve chvíli, kdy složí svůj slib. Tím, že se do procesu slibu zapojí i výběr kmotra, který zahrnuje různé společné aktivity, rozhovory a vzájemné porozumění, by mohl přinést větší důraz na význam slibu a odstranit situace, kdy bude slib chápán pouze povrchně a řešen rychle před slibovým ohněm způsobem, který nepřísluší vážnosti daného závazku.

Výsledkem by mohl být proces slibování, který je méně náhlý a více promyšlený – proces, který vede k hlubšímu chápaní skautského slibu, což by mohlo přinést pozitivní změnu ve vztahu skautů k hodnotám a principům, ke kterým skautské hnutí směřuje.

Vznik slibového kmotrovství

Vztah, který je ukotven takto velkou hodnotou, by měl vzniknout již před složením slibu a měl by být do jisté míry „probírán“ či zkoušen, aby slibující měl dostatek času a prostoru zjistit a uvědomit si, jestli je daná osoba pro něj ta pravá. I vedoucí oddílu by tomto vzniklém prostoru (před slibem) sehrát důležitou roli. Během různých rozhovorů by měl mít prostor pro diskuzi ohledně výběru slibového kmotra a vedoucí by měl mít možnost podat svůj názor nebo poskytnout radu.

Vztah se zhmotňuje a vzniká v okamžiku slibového rituálu, který probíhá nejčastěji na táboře při slibovém ohni. Během rituálu, kdy mladší skaut předstupuje před vedoucího oddílu a chystá se složit slib, přichází také slibový kmotr a klade mu ruku na rameno. Společně se svým kmotřencem předává skautský slib do rukou vedoucího oddílu. Tento akt symbolizuje podporu, spojenectví a závaznost vztahu mezi skautem, kmotrem, vedoucím a celým oddílem. Vzniká nám tak okamžik, kdy se vazba posiluje a stává se viditelnou a hmatatelnou.

Slibový kmotr

Slibového kmotra si můžeme představit jako průvodce pro mladšího skauta, který ho doprovází skautským duchovním životem, předává své zkušenosti a pokud je potřeba, tak působí jako pomocná ruka v oblastech, se kterými si jeho slibový kmotřenec neví rady. Je to skaut, který sám žije duchovním životem a chce se za pomoci slibového kmotrovství sám rozvíjet ve vnímání skautských ideálů. Funguje také jako vzor, který skrze své činy a slova ukazuje, co znamená být oddaný skautským hodnotám. Stěžejní povinností je být pro svého svěřence k dispozici hlavně po složení slibu, nabízet kontinuální podporu, naslouchat potřebám a vytvořit mu bezpečné prostředí. Některá témata a rozhovory, které mezi danou dvojicí proběhnou, mohou být dost citlivé a je potřeba si vymezit hranice. V takových případech by kmotr měl znát i pravidla nenásilné komunikace a nastavit si mantinely, ve kterých se budou se svým kmotřencem při rozhovorech pohybovat.

Povinnosti, které tato role přináší, nemusí být vždy pozitivní a při vstoupení do tohoto duchovního vztahu je potřeba na ně pamatovat. Ve věku starších skautů se mohou názory na skautské hodnoty dost různit a vztahy k nim se velmi promítají do života skautů. Kmotr tedy musí pamatovat na to, že za rozhodnutí, která udělá jeho kmotřenec, nese určitou odpovědnost, ale neměl by vyvíjet zbytečný nátlak. Na základě špatně nastavených hranic mohou vznikat hluboká vztahová zranění, se kterými se také při zahajování slibového kmotrovství musí počítat.

Vlastnosti a dovednosti slibového kmotra

Následující výčet vlastností by měl slibový kmotr splňovat, avšak nemusí být ve všech oblastech perfektní. Následující seznam slouží především k nastínění role pro budoucí slibové kmotry, aby tušili, co si pod tímto pojmem představít a co je čeká.

Slibový kmotr:

- **Je znalý skautského slibu a zákona** (a jejich rolí v jeho životě) – měl by mít zralost a zkušenosti potřebné k tomu, aby byl oporou pro mladšího skauta právě v této oblasti, která je založena především na jeho vlastních skautských zkušenostech.
- **Má laskavost a porozumění** – měl by být otevřený slibujícímu skautovi, naslouchat jeho potřebám a respektovat jeho jedinečnost.
- **Doprovází, podporuje** – jeho úkolem je podpora před, při i po procesu slibování.
- **Udržuje dlouhodobý vztah** – měl by být ochotný k tomu budovat trvalý vztah se svým svěřencem. Rozumí závazku, který vede k dlouhodobému duchovnímu doprovázení.
- **Komunikuje, naslouchá, iniciuje** – důležitou vlastností je umění nenásilně komunikovat a naslouchat. V nastaveném časovém horizontu také iniciuje společné setkání.
- **Má nastavené hranice** – ačkoliv je důležitou oporou, respektuje individuální rozhodnutí svého kmotřence a jeho angažovanosti.
- **Plní zodpovědně svoji roli – plní svoji roli s nadšením, svědomitě a plně si uvědomuje odpovědnost, která je spojena s touto funkcí.**

Okruhy k řešení

K nastavování hranic pro tento vztah je určitě vhodné vyjmenovat různé okruhy, které spolu kmotr a kmotřenec budou při rituálech nebo při samostatných rozhovorech řešit. Tyto okruhy mohou sloužit jako startovní můstek pro oblast, ve které může mít jeden z nich problém. V další kapitole bude naopak zmíněno, jaká témata by spolu dvojice řešit neměla a kdy už se zabíhá do situací, které je potřeba řešit s odborníkem či vedoucím oddílu.

Okruhy, kterých se slibové kmotrovství dotýká:

- Význam skautského slibu
- Příprava na slib, obnova slibu, rituály
- Skautský zákon a jeho projev v našich životech
- Tři pilíře skautingu a předávání duchovního poselství
- Etika a morálka ve skautingu a v životě
- Sdílení osobních zkušeností a příběhů spjatých se skautským slibem

- Duchovní rozlišování, směřování skautské budoucnosti, motivace ve skautingu

Co by slibové kmotrovství řešit nemělo

V rámci rozhovorů je možné, že se narazí na citlivé téma, které by nemělo opustit bezpečnou půdu duchovního vztahu. Je ale důležité rozlišit oblasti, do kterých by slibové kmotrovství nemělo směřovat z důvodu nekompetentnosti k dané situaci. Jedná se hlavně o:

- Psychické obtíže (které je potřeba řešit s odborníkem – sebepoškození, deprese, myšlenky na sebevraždu...).
- Interní oddílové věci, které je potřeba řešit v rámci oddílu (v takovém případě přeměřovat na vůdce jejich oddílu).
- Nepřejímání povinností za svého svěřence – jedná se pouze o doprovázení.

Slibový kmotřenec

Charakteristika slibového kmotřence se odvíjí především od jeho vlastní motivace se i po složení slibu nadále věnovat jeho vztahu ke skautským ideálům. Měl by to být právě on, kdo vyvine iniciativu a osloví někoho, komu důvěřuje a nabídne možnost tohoto propojení. Kmotřence můžeme charakterizovat tak, že je to nováček, který se teprve začíná seznamovat se skautskými hodnotami, tradicemi a pravidly, který má nadšení ochotu se v této oblasti rozvíjet po zbytek svého života. Je v procesu hledání smyslu skautského slibu a jeho uplatnění. Snaží se sladit skautské hodnoty s praxí a každodenním jednáním. Je ochoten naslouchat radám a zkušenostem starších skautů a přijímat jejich mentorství.

Jak představit oddílu

V rámci skautského oddílu by vytvoření tohoto vztahu mělo být prezentováno jako možnost, nikoliv povinnost. Těm, co mají před slibem (ať už to jsou mladší skauti, či dospělí nováčci), by mělo být jasně sděleno, že slibové kmotrovství je dobrovolné a že si mohou tento vztah zvolit, pokud si přejí získat podporu od zkušenějších skautů v této oblasti.

Je důležité zmínit, že vztah funguje tzv. „symbioticky“. To znamená, že slibové kmotrovství klade důraz na to, aby se v rámci tohoto propojení rozvíjeli oba zúčastnění. Kmotřenec tedy „neparazituje“ na zkušenostech svého kmotra, ale také mu dodává inspiraci pro rozvíjení sebe sama a hraje důležitou roli např. při oddílových rituálech či obnovách slibu, které mohou absolvovat společně.

Oddílová práce se slibovým kmotrovstvím

Hlavním úkolem oddílu je poskytovat dostatek prostoru pro rozvoj duchovního života. Správné porozumění nejvyšší Pravdě a Lásce vyžaduje dostatek trpělivosti, času a porozumění. Důraz se proto klade hlavně na táborový program, který by se měl více zaměřovat na práci se skautským poselstvím a

na osobní duchovní růst. Pokud nastane situace, kdy skaut, který se chce připravit na skautský slib, najde svého slibového kmotra a společně s vedoucím oddílu bude tento vztah probrán a odsouhlasen, může oddíl pracovat s tímto duchovním vztahem následujícím způsobem:

➤ **Zahájení přípravy ke slibu**

- Po schválení kmotra by mělo proběhnout pár rozhovorů, které budoucího kmotřence budou vést k lepšímu porozumění skautskému slibu a skautským zákonům (Jak může budoucí kmotr rozhovor vést je popsáno v následující kapitole)

➤ **Oddílové rituály**

- Společné procházení jak slibovým rituálem, tak dalšími oddílovými rituály, které mají symbolický význam pomáhají upevňovat vztah a porozumění k hodnotám skautingu.

➤ **Rozhovory a sdílení zkušeností**

- Probíhá v nastaveném časovém horizontu danou dvojicí. Iniciovat rozhovor můžou oba a měl by zahrnovat témata spjatá se slibem, etikou, morálkou a jak je chápeme v našich životech.

➤ **Obnova slibu**

- Po několika letech od složení slibu by daná dvojice mohla společně slib obnovit a osvěžit si svůj smysl skautského života.

Příprava ke slibu

Častou metodou pro přiblížení významu skautského slibu je rozebrání jednotlivých vět, které slibující říká u slibového ohně. Postupně to ale může sklouzávat k tomu, že se věty skauti začnou učit mechanicky a nevnímají hloubku svých slov. Proto pokud máme upřímný zájem svá slova neustále prohlubovat, musíme začít skautský slib vnímat jako nikdy nekončící cestu. V tomto případě přirovnáváme skautský slib s výstupem na horu.

Cesta skautského slibu

"Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

*sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním."*

Dodatek: *„K tomu mi pomáhej Bůh“*

Při rozhovoru mezi kmotrem a kmotřencem si může daná dvojice každou větu rozebrat slovo po slově a společně si přestavit výstup...

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe...“

Hned první věta slibu je závazek, který ukazuje vážnost našeho úsilí. Chceme svou cestu na horu vykonat s maximálním úsilím, využít své dovednosti a znalosti. Nejde nám o to být první, nebo nejlepší, ale o poskytnutí našeho maximálního úsilí. Je dobré zmínit, že každý má své maximum a zónu komfortu jinde a každý umí jiné věci. K této části se i hodí rozebrat si, v jakých vlastnostech se každý z dvojice cítí silný a v jakých zase slabý – kde má nedostatky, kde může přidat a vynaložit maximální úsilí.

„...sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce...“

Zvolili jsme si tu nejvyšší horu, která nám ukazuje skautské hodnoty. Bude to určitě náročné stoupaní, bude nám to trvat dlouho (možná celý život), ale bude nám to stát za to, protože ty hodnoty jsou Pravda a Láska.

„...věrně v každé době...“

Stoupáme vždy a za všech okolností, v dobrém i špatném počasí – v oddíle, ve škole, s rodinou, i když mám obtíže. Jsme oddaní svému slibu.

„...plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské...“

Tato část závisí na rychlosti, s jakou se dostávám vzhůru. Čím lépe plním své povinnosti a dodržuji pravidla, tím rychleji stoupám. Výstup na horu zákonů skautingu může být obtížný, ale každý obtížný úsek stojí za to.

Při této části také stojí za to si opravdu všechny body skautského zákona vyjmenovat, aby slibující znal opravu vše, k čemu se zavazuje.

„...duší i tělem být připraven pomáhat vlasti a bližním.“

Jsme připraveni pomoci všem. Nejsme totiž sami, kteří na horu stoupají. Cestou se setkáváme s bratry a sestrami, kteří se vydali za stejným cílem. Někteří postupují rychleji, někteří potřebují pomoci. Naším cílem je ukázat cestu těm, kteří se při výstupu ztratili, potřebují pomocnou ruku, nebo se chtějí přidat. A toto je právě ta výzva, kterou do svého srdce přijímáme.

„K tomu mi dopomáhej Bůh.“

Někteří skauti se obrací k Bohu a zvou ho do toho, aby jim pomáhal k jeho cestě na vrchol.

Pojmy, které se ke slibu vážou

Při rozhovorech, který se koná před slibovým rituálem, je opravdu velmi přínosné si s čekatelem na slib také vyjasnit, co jednotlivé pojmy a slova ve slibu znamenají – ať už pro něj, nebo pro některé jiné lidi.

U tohoto tématu může být pro některé velmi inspirující odbočka do historie a povídání o hrdinech, kteří

za nejvyšší Pravdu a Lásku, ke kterým se za chvíli skaut/skautka doživotně také přihlásí, položili svůj život – nebo se dá prodiskutovat změna znění skautského slibu v historii a návaznost té doby k určitým sloům. K některým pasážím je vhodné dát připravujícímu se skautovi pár otázek na zamyšlení. Toto shrnutí opět může sloužit jako odrazový můstek a příprava na duchovní rozhovor, který má připravit na celoživotní závazek.

Slibuji na svou čest

První věty skautského slibu tvoří základní kámen, ze kterého vyrůstá celý slib. Když něco slibujeme, dobrovolně se zavazujeme k plnění či dodržování. Skautský slib, ač náročný, má jedinečný význam, neboť vyjadřuje svobodnou vůli každého jednotlivce.

V první části slibu zaznívá závazek "*na svou čest*". Tato fráze zdůrazňuje vážnost a uvědomění si zodpovědnosti, kterou skaut na sebe ber. Čest není pouze vnímání druhými, ale hluboká součást osobní identity.

K zamyšlení:

- Jak pečuji o čest ve svém životě a jak plním to, co slibuji?
- Co znamená pro mě, když řeknu, že někdo je čestný?
- Jak se pravidelně zamýšlím nad tím, jak plním skautský slib?
- Jakým způsobem mohu vylepšit konkrétní aspekty plnění slibu?

Konkrétní kroky pro plnění tohoto bodu slibu:

- Důsledně plnit to, co slíbíme ve svém životě, i v maličkostech.
- Pravidelně se zamýšlet nad plněním skautského slibu, nejlépe večer.
- Zaměřit se na konkrétní aspekty a postupně je měnit a zdokonalovat.

Jak dovedu nejlépe

Můžeme si představit někoho, kdo by dokonale plnil všechny skautské zákony a ustanovení skautského slibu? To se zdá nemožné. Všichni máme svá slabá místa a nedokonalosti. Je lepší neslibovat nic, než se zavázat k něčemu, co nemůžeme stoprocentně splnit. Avšak, díky krátké větě, která slib uvozuje, můžeme mít klidnější srdce. Slibuji, že budu plnit, jak dovedu nejlépe. Tato fráze nám připomíná, že nejde o to, kolikrát selžeme, ale spíše o postoj našeho srdce. Každý máme jiné obtíže a silné stránky, a proto není férové porovnávat se s ostatními. Skutečně důležitá je naše snaha.

Slib „*jak dovedu nejlépe*“ nás motivuje k tomu, abychom vynakládali maximální úsilí a snažili se zlepšovat jak v obtížných, tak v lehčích oblastech. Nesmíme se spokojit s tím, že někdo druhý je na tom hůře. Důležitá je naše osobní snaha a hrdost na ni. Ať už jsme v životě úspěšní nebo čelíme neúspěchům, důležité je, že vždy snažíme něco udělat a učit se z chyb. Selhání není tragédií, pokud se snažíme postavit se k němu čelem.

K zamyšlení:

- Jaký je můj osobní skautský ideál a jak se k němu snažím přiblížit?
- Jak dovedu nejlépe plnit skautský slib v každodenním životě?
- Jak se snažím zdokonalovat a posilovat svou osobní snahu ve skautských ideálech?
- Jak reaguji na svá selhání a jak se snažím je překonávat?

Konkrétní kroky pro plnění tohoto bodu slibu:

- Začít každý den s novým odhodláním obnovit horlivost pro skautské ideály.
- Uvědomit si, že každý nový den je příležitostí k novému začátku "jak dovedu nejlépe".
- Nenaříkat si za chyby, ale vracet se k plnění slibu s pevným odhodláním.

Nejvyšší Pravda a Láska

Tato základní zásada, známá jako první princip skautingu, zdůrazňuje význam služby Bohu. Nejvyšší Pravda a Láska jsou přirovnávány k nejvyššímu vrcholu pohoří, převyšujícím všechny ostatní. K této nejvyšší Láске máme přistupovat s vědomím, že nás má ráda víc než kdokoliv jiný, včetně nás samotných. Nejvyšší Pravda je popsána jako ta, která zná vše pravdivě, což může být výzva – ale zároveň to pro nás znamená, že nemáme co skrývat. Tímto způsobem nás nejvyšší Pravda a Láska přijímá a miluje bez ohledu na naše nedokonalosti. Přestože v nás vzniká potřeba postavit se čelem vlastním slabostem a chybám, nejvyšší Láska nám nabízí bezpečné přijetí – bezpodmínečně, kdykoliv.

K zamyšlení:

- Jak přistupuji k lásce k druhým a k sobě samému?
- Odráží mé chování skutečnou lásku, vytrvalost a nesobeckost?
- Dokážu se obětovat pro druhé?
- Jak reaguji na cizí neštěstí a úspěchy?

Konkrétní kroky pro splnění tohoto bodu slibu:

- Připomínat si, že jsme bezpodmínečně milováni nejvyšší Pravdou a Láskou.
- Pracovat na očišťování lásky k druhým od sobectví a nenávisti.
- Být pravdiví ve všech situacích a se všemi lidmi, se kterými přicházíme do kontaktu.

Sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce

V této pasáži je potřeba se zamyslet nad tím, proč bychom nejvyšší Pravdě a Lásce měli sloužit. Záměrem je vnímat svůj život jako dar (od něčeho, co nás má rádo víc než kdokoliv jiný) a snažit se jej smysluplně naplnit. Služba nejvyšší Pravdě a Lásce spočívá také v uznání sebe jako obdarovaného. Každodenní životní rozhodnutí poté odráží snahu plnit smysl tohoto daru.

K zamyšlení:

- Jaké dobré věci jsem ve svém životě dostal jako dar? Uvědomil/a jsem si to?
- Jaký je můj postoj k pomoci o druhých?
- Jak reaguji na vlastní chyby a selhání?
- Snažím se svému životu dávat smysl?

Konkrétní kroky pro plnění tohoto bodu slibu:

- Snažit se přijímat pomoc od druhých a být pokorní.
- Aktivně přistupovat ke svému životu jako k daru a snažit se ho smysluplně naplnit.
- Zamýšlet se nad rozhodnutími s ohledem na to, jak odrážejí službu nejvyšší Pravdě a Lásce.

Věrně v každé době

Mluvíme zde o závazku, který přijímáme s pevným záměrem plnit ho neustále ve všech aspektech svého života. Slibujeme, že budeme sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce pořád – dvacet čtyři hodin denně, 7 dní v týdnu, v každé situaci a ve všem, co dělám. Skauting pro mě není jen dočasnou zkouškou, ale stává se mým životním stylem. Věrnost této službě není samozřejmá. Je důležité pamatovat na to, že určitě nastanou okamžiky, kdy nám to vůbec nepůjde a bude nás to stát hodně sil. Být věrný začíná v každodenních maličkostech, a to je klíčové pro budování silné vůle.

Otázky k zamyšlení:

- Jak mohu integrovat skautský slib do všech aspektů svého života?
- Jak mohu trénovat svou věrnost v každodenních situacích?
- Jaké jsou mé „malé věci“, na kterých můžu pracovat, které mi poslouží jako trénink pro větší výzvy?

Konkrétní kroky pro plnění tohoto bodu slibu:

- Snažit se být důslední v plnění skautského slibu a během dne si najít co nejvíc okamžiků, kdy si uvědomíme, že jsme skauti a podle toho chceme ovlivňovat naše chování.

Plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské

Předchozí výňatky ze skautského slibu se zaměřovaly na první část skautského slibu, která spočívá ve službě vyšším principům, jako prvnímu principu skautingu. Teď se přesouváme k druhé části slibu, u které se klade důraz na službu sobě. Tento bod zahrnuje plnění vlastních povinností a dodržování skautských zákonů. Skautské zákony jsou univerzální a platí pro všechny skauty bez ohledu na jejich věk, původ nebo pohlaví. Tyto zákony nás spojují a jsou pro všechny společné, naše vlastní povinnosti jsou ale individuální a odvozují se od naší konkrétní životní situace, ať už jde o školu, zaměstnání anebo rodinu. Je důležité tyto povinnosti plnit s péčí a závazkem. Mezi zákony vyniká především desátý bod, což je čistota v myšlení, slovech i skutcích. Tímto zákonem se snažíme přiblížovat nejvyšší Pravdě a Lásce. Je velmi přínosné si skautské zákony s čekatelem na slib zopakovat. Ačkoliv se může zdát, že je to jen bezduché memorování, a spoustu lidí může říct, že si „sice zákony nepamatuje, ale řídí se podle nich“ – jak ale chceme slíbit něco, co si nepamatujeme?

K zamyšlení:

- Jak přistupuji k jednotlivým bodům skautského zákona?
- Jak plním své vlastní povinnosti v závislosti na své aktuální životní situaci?
- Plním skautský zákon svědomitě? Nedávám si výjimky?

Konkrétní kroky pro splnění tohoto bodu slibu:

- Snažit se plnit všechny body skautského zákona a pečlivě dodržovat své vlastní povinnosti jak ve škole, tak doma.

Skautský zákon

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.

Duší i tělem být připraven pomáhat vlasti a bližním

Přesouváme se do bodu skautského slibu, který ve svých slovech nese druhý princip skautingu – služba druhým. Skaut by neměl být zaměřen jen na sebe, ale měl by být prospěšný i pro ostatní kolem sebe. Klíčovým pilířem tohoto bodu je ochota pomáhat – věnovat svou sílu, čas, nadání, peníze a energii pro druhé. Připravenost k pomoci vyžaduje jak duši, tak tělo. Duševní připravenost zahrnuje vyvážené emoce, intelekt, talent a trénování vlastní vůle. Fyzická připravenost se dotýká celkové kondice a ovládání tělesných potřeb, což zahrnuje i skautské zkoušky a výzvy.

Pomoc, ke které tímto směřujeme má dva adresáty – naši vlast a naše bližní. Vlast je místo, kde máme kořeny, domov, a je nás, abychom ji chránili a společně rozvíjeli. Bližní zahrnují všechny, kdo potřebují naši pomoc. Skaut by se měl snažit být nablízku každému člověku, který potřebuje pomoci.

K zamyšlení:

- Jak často nabízím svůj čas, sílu a peníze nebo nadání pro službu druhým?
- Rozvíjím tělo i duši v rovnováze?

Konkrétní kroky pro splnění tohoto bodu slibu:

- Snažit se koukat kolem sebe a identifikovat, kdo potřebuje pomoci.
- Být připraven nasadit se pro druhé i za cenu oběti.
- Rozvíjet a pečovat o tělo a duši.

K tomu mi pomáhej Bůh

Každý člověk má nějakou představu o Bohu, i když jej nikdy neviděl. Bible říká, že Bůh stvořil člověka k obrazu svému, což ovlivňuje naši představu o Bohu. Představy mohou být velmi rozmanité – od složitých struktur božstev po energii, či policistu. Bible nám přináší revoluční obraz Boha jako milujícího otce, který má lidi rád a stará se o jejich štěstí. Skaut, který slibuje s pomocí Boha, má podobnou představu. Bůh je větší, než si ho představujeme a je vždy lepší, než si dokážeme představit. I když ho nejasně tušíme a vnímáme, můžeme ho poprosit o pomoc s pokorou a očekávat ji. To přiznává, že nejsme nezávislí bojovníci, ale potřebujeme pomoc.

K zamyšlení:

- Jak ovlivňuje můj vztah k Bohu můj obraz o něm?
- Respektuji představy druhých o Bohu?
- Jak vytvářím prostor pro Boží pomoc ve svém životě?

Konkrétní kroky pro splnění tohoto bodu slibu:

- Očišťovat svůj obraz Boha a vnímat jeho lásku a pomoc.
- Učit se toleranci k jiným vyznáním a poznávat je.

Rituály a metodika

Skautský vztah k nejvyšším hodnotám by měl být co nejvíce konkrétní, a ne pouze věřit v neuchopitelnou sílu. Skautský oddíl pomáhá v budování konkrétních hodnot a principů v životě. Duchovní výchovu můžeme přirovnat k léku, který je potřeba podávat v malých dávkách – za to však pravidelně. Následující kapitoly se proto budou zabývat konkrétními návody, jak podpořit duchovní život v oddíle, které směřují k vytvoření a upevnění vztahu mezi slibovým kmotrem a jeho kmotřencem. Práce zmiňuje jak už každodenní rituály – chvilky ticha, na které lze vytvořit prostor hlavně na táboře a může sloužit jako zamyšlení pro všechny, tak rituál „Cesty ohňů“, který se může stát velmi silným zážitkem pro zmiňovanou duchovní dvojici. Závěrečná část práce se zaměřuje na obnovu skautského slibu a na to, jak o vztah mezi kmotrem a kmotřencem pečovat, kdy obnovovat své sliby apod.

Chvilky ticha

Tento každodenní rituál spočívá na vytvoření prostoru pro zamyšlení, který můžeme nazvat jako „chvilky ticha“. Oddíl při zavedení tohoto rituálu posiluje duchovní rozvoj u celého oddílu, ne pouze u konkrétních dvojic, které jsou svázány slibovým kmotrovstvím. Na táboře (ale můžeme použít i na víkendové akci) při vstupu o nového dne (obvykle před snídaní, kdy jsou ranní povinnosti splněny) má jeden z vedoucích připravený krátký příběh nebo promluvu, která účastníky vede k zamyšlení. Cílem je

naučit skauty začít s takovým podnětem nový den a večer podnět také reflektovat a najít si čas na zastavení. Ranní povídání by nemělo přesáhnout déle jak 10 minut, večerní už může být delší.

Večerní reflexe může probíhat samostatně, nebo s vybraným slibovým kmotrem. Sám nebo společně probíhá zhodnocení toho, jaký smysl měla ranní promluva, co se z toho dalo odnést (jak dobrého, tak špatného). Dá se v rámci vyhrazeného času připomenout, co se ten den všechno událo a co účastníci společně prožili.

Rituál cesty ohňů

Cesta ohňů je zážitek spojený s hlubokou reflexí nad skautským slibem a samozřejmě, jak již název napovídá, se symbolikou ohně. Účastníci prochází pevně danou trasou, na které jsou umístěny ohniště, u kterých sedí zkušení skauti (či sliboví kmotři). Tento rituál přináší momenty silného a hlubokého dialogu a sdílení mezi generacemi skautů. Počet ohňů po cestě není dán – záleží na počtu patronů, kteří budou ohně střežit. Tento rituál se spíše provádí se skauty, kteří se na slib teprve chystají, ale dá se pojmout i jako obnova slibu.

Provedení cesty ohňů

Pro slibové kmotrovství rituál cesty ohňů znamená dvě možnosti, jak ho provést a prožít. U obou případů se jedná situaci, kdy se budoucí slibový kmotřenec na složení slibu teprve chystá. V prvním případě cestu ohňů projde čekatel na slib sám, ale měl by mít možnost u ohně svého budoucího slibového kmotra strávit více času a zavést hlubší rozhovor na určité téma. V druhém případě by v rámci rituálu šli jako dvojice společně – tato možnost zabere trochu více času. Pro oba účastníky má tato cesta veliký přínos.

Cíle:

- Příprava na slib – Prostor pro skauty a skautky, během kterého si uvědomí vážnost slibu
- Zamyšlení nad hodnotami – jednotlivé stanoviště odrážejí body skautského slibu a zákonů
- Sebereflexe
- Univerzálnost – schopnost využít rituál jak pro ty, kteří skládají slib, tak pro ty, kteří se s tímto vším teprve seznamují.

Prostředí: tichý les nebo louka, noční hodiny, bezpečná trasa, na které budou moci být rozmístěna ohniště.

Potřebný materiál: připravená ohniště, sirky, dřevo na podpal, případně něco na sezení pro patrony ohňů.

Zde je vypsáno pár tipů, jaké rozhovory mají patroni ohňů s účastníky rituálu vést. Rozhovory by se měly prolínat se skautským slibem a zákony.

➤ **1. Oheň – Pravda a otevřenost**

- *Skaut je pravdomluvný.*
- Účastníci reflektují, jaký význam má pro ně pravdomluvnost v jejich každodenním životě a ve skautském společenství.

➤ **2. Oheň – Věrnost a respekt**

- *„...věrně v každé době...“*
- Účastníci s patrony ohňů se zamýšlí nad tím, jak mohou být věrni svým přesvědčením ve světě, který je plný různorodosti, a zároveň jak respektovat názory a pohledy ostatních lidí.

➤ **3. Oheň – Prospěšnost a poslušnost**

- *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným, Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
- U tohoto stanoviště probíhá diskuse o významu vzájemného prospěchu a poslušnosti v oddílovém prostředí – a jaký to může mít vliv na skautské společenství.

➤ **4. Oheň – Přátelství**

- *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
- Zde probíhá rozhovor o významu přátelství v našich životech. Sdílení o tom, koho považujeme za opravdové přátele.

➤ **5. Oheň – Pravda a Láska**

- *„...sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce...“*
- Rozhovor o tom, jak tyto hodnoty chápeme v našem životě, co pro nás znamenají a jak se jim snažíme přiblížit.

Rituál cesty ohňů je zasazen do práce před slibem – představuje jedinečný zážitek pro skauty a skautky, kteří se blíží k momentu, kdy složí skautský slib. Přestože rituál může být zakončen slibovým ohněm, určitě existuje možnost ho využít i samostatně, pouze s uzavírací reflexí. Tím získává univerzální charakter, který je vhodný i pro ty, kteří se slibu teprve přibližují. Reflexe na závěr lze provést buď se slibovým kmotrem, společně s vůdcem oddílu nebo s tím, kdo měl aktivitu na starosti. Účastníci tak mohou sdílet své pocity a myšlenky bezprostředně a bez vidiny blížícího se slibového okamžiku.

Obnova slibu

Rituál u slibového ohně je pro mnohé skauty a skautky nezapomenutelným okamžikem, který si pamatují ještě mnoho let po jeho složení. Nicméně samotné složení slibu nezavršuje skautské dobrodružství, nýbrž je prvním krokem. Slib má člověku pravidelně připomínat, aby vedl život v souladu s jeho hodnotami.

Tento program může probíhat ve večerních hodinách za tmy a zahrnuje putování lesem s pomocí svíček okolo tábora. Účastníci jsou vypuštěni na různá stanoviště zaměřená na jednotlivé aspekty slibu či skautského zákona. Stanoviště mají různé charaktery – slouží k zamyšlení, psaní nebo rozhovoru s osobou, která reprezentovala některý aspekt skautského života. Účastníci mohou procházet stanoviště v libovolném pořadí, pouze to poslední je pevně dané. Pokud by na stanovišti, kam se účastník zrovna chystá, někdo byl, počká. Na závěrečném stanovišti, kde už hoří oheň visí státní vlajka. Účastníci programu tedy mají příležitost sami a v tichu lesa obnovit svůj skautský slib.

Obnova slibu může pro slibové kmotrovství probíhat dvojím způsobem. Buď na stanovišti, které je určeno pro osobní popovídání, sedí pro konkrétního člověka jeho slibový kmotr a během rituálu je čas pro to, aby si dvojice mohla lépe popovídat. Tuto možnost ale lze zvolit v případě, kdy slibový kmotr obnovou slibu procházet nechce. V druhém případě by slibový kmotr a jeho kmotřenec daná stanoviště mohli procházet spolu – o některých se pobavit nahlas, o některých ne. Vše záleží na tom, jak si to daná dvojice nastaví. U finální části samotné obnovy – u posledního stanoviště (ohně) by měla dvojice slib skládat spolu. Druhá možnost průchodu stanovišti u obnovy slibu vyžaduje trochu více času. Zároveň je potřeba při plánování takového duchovního programu myslet i na ty, kteří slibového kmotra nemají.

Provedení obnovy slibu

Cíle:

- Upevnění vztahu ke skautským hodnotám, upevnění vztahu se slibovým kmotrem
- Posílení sounáležitosti se skautským hnutím
- Sebepoznání

Prostředí: tichý les, noční hodiny, ohniště trochu dál od stanovišť – nejlépe vyvýšené tiché místo, které bude trochu dál od tábořiště.

Potřebný materiál: lístečky s otázkami, svíčky, sirky, dřevo, státní vlajka, papíry a tužky na stanoviště (účastníci si mohou vzít i svoje).

Zde je vypsáno pár tipů, jak lze stanoviště pojmout:

- **Vzpomínka**
 - Co tě vedlo k tomu, aby ses stal skautem? Jak ses ke skautingu dostal/a?
 - Jaké byly tvé první pocity po složení skautského slibu?
 - Dokážeš si vzpomenout na konkrétní okamžik nebo osobu, která tě ovlivnila na tvé skautské cestě?
- **Slibový text**
 - Zopakuj si skautský slib nazpaměť.
 - Jak nyní vnímáš skautský slib – změnilo se pro tebe něco?
- **Tvorba osobního slibu**
 - Co bys chtěl/a do svého skautského života přinést?
 - Máš nějaké nové cíle, které bys chtěl/a začlenit do svého slibu?
 - Jaký dáš slib sám sobě?
- **Rozhovor se slibovým kmotrem/ Rozhovor se skautským vzorem**

Stanoviště probíhá formou dialogu s „vyslancem“ nejvyšší Pravdy a Lásky. Před stanovištěm, kde daná osoba bude čekat, může být papírek s otázkami, od kterých se rozhovor může odrazit. Daná osoba by měl být někdo, kdo má k účastníkům programu vztah, znají ho a vědí, že má ke slibovým hodnotám opravdu blízko.

- Na jakou radu ohledně naplnění skautského slibu by ses dané osoby zeptal?
- Jak daná osoba ovlivnila tvůj skautský život?
- **Tvorba osobního skautského symbolu**
 - Vytvoř si svůj vlastní symbol, který ti bude připomínat tvůj skautský slib. Co jednotlivé prvky tvého symbolu představují?
- **Etický vnitřní konflikt**
 - Jak reaguješ, když se ocitneš v konfliktu se svým skautským slibem?
 - Jakým způsobem řešíš problémy v každodenním životě, které se týkají tvého dodržování skautského slibu a zákonů?
- **Spojení s přírodou**
 - Vidíš nějaký vztah mezi slibem a ochranou přírody?
 - Jakým způsobem tvůj skautský slib ovlivňuje tvůj přístup k životnímu prostředí?

➤ **Hrdina/ Duchovní ochránci skautů**

Zamyšlení nad životem a konkrétními činy historického hrdiny, který se obětoval v zájmu vyšších skautských hodnot či patrona skautů. Výhoda tohoto stanoviště je ta, že u každé obnovy může být někdo úplně jiný. U patronů je možnost využít pro zamyšlení i život patronů jiných výchovných kategorií, např. sv. Alžbětu Durynskou.

Po ukončení tiché obnovy slibu je dobré si s účastníky udělat zpětnou vazbu – co nového se o sobě dozvěděli, na co při obnově mysleli a celkově nechat tu krásnou společnou chvíli doznít. Případné připomínky do příště upravit podle potřeb a zkušeností účastníků.

Závěr

Slibové kmotrovství přináší praktickou oporu v procesu vyrůstání ve skautských hodnotách. Jeho přítomnost při skautských obřadech, zejména při slibování, posiluje vazby v oddílu a poskytuje skautům vzor, na který mohou hrdě nahlížet.

Absolventská práce vyzdvihuje důležitost kontinuální práce po složení skautského slibu a věnuje se definování vztahu slibového kmotrovství, které by mohlo mezigeneračně sloužit k rozvoji duchovního života ve skautských oddílech. V práci je uvedeno, jak tento duchovní vztah prezentovat oddílu a jak si nastavit bezpečné hranice. Závěr práce se věnuje praktickým rituálům, které posilují vztah mezi slibovým kmotrem a jeho kmotřencem.

Zdroje

- Josef Prokeš – Křík, Cestou skautského slibu, 2006
- František Prinz – Kavka, Duchovní obnova skautského slibu. Dostupné z: <https://casopis.skauting.cz/duchovni-obnova-skautskeho-slibu-2078>
- Jaroslav Petřík – Australan, Před slibem, za slibu i po slibu. Dostupné z: <https://casopis.skauting.cz/pred-slibem-za-slibu-i-po-slibu-7775>
- Markéta Musilová – Blecha, Skautská výchovná metoda. Skautská křižovatka. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda>
- Markéta Musilová – Blecha, Slib a zákon. Skautská křižovatka. Dostupné z: <https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/slib-a-zakon>